M.A. 1st Semester Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER – SAN-103

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागर्य्या च समाधेयाः

1. (*a*) प्रश्नत्रयं समाधेयम्— 2 × 3

(क) 'लण्सूत्रेऽकारश्च'—इत्यत्र लण्सूत्रे अकारस्य किं भवति ? कथं वा ?

(ख) को नाम प्रत्याहारः ?

(*ग*) 'उपदेशेऽजनुनासिक इत्' इति सूत्रे उपदेश-शब्दस्य कोऽर्थः ?

(*घ*) ऊकालोऽज्झ्रस्वदीर्घप्लुतः' इति सूत्रे 'ऊकालः' इत्यस्य कीदृशः समासः ?

(*ङ*) विवृतप्रयत्नः केषां वर्णानां भवति ?

(*b*) एकः प्रश्न समाधेयः— 2 × 1

(*क*) 'मिदचोऽन्त्यात्परः' इति सूत्रे 'अचः' इत्यत्र का विभक्तिः ? सूत्रस्यास्त्र कोऽर्थः ?

(*ख*) वर्णानां सदृशत्वं कतिविधम् ? कानि च तानि ?

(*ग*) नित्य-परयोर्मध्ये कः विधिः बलवान् ? कथं ज्ञायते ?

2. (*a*) प्रश्नत्रयं समाधेयम्— 4 × 3

(*क*) अन्योन्याश्रयदोषः कः ? तत्परिहारार्थं दीक्षितमहोदयेन ग्रन्थस्यादौ किं कृतम् ? सोदाहरणम् आलोच्यताम् ।

(*ख*) व्याख्यायताम्—प्रतिज्ञानुनासिक्याः पाणिनीयाः ।

(*ग*) 'लण्-सूत्रस्थावर्णेन सहोच्चार्यमाणो रेफो रलयोः संज्ञा ।'—सप्रसङ्गमालोच्यताम् ।

(घ) व्याख्यायताम्— मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ।

(ङ) 'नाज्झलौ' इति सूत्राशयः स्पष्टीक्रियताम् ।

(*b*) एक प्रश्नः समाधेयः— 4 × 1

(क) व्याख्यायताम् –'तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य ।

(ख) अनिर्धारितसम्बन्धविशेषा षष्ठी स्थानेयोगा बोध्या— आलोच्यताम् ।

3. प्रश्नद्वयं समाधेयम्— 8 × 2

(क) 'तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्' इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यायताम् ।

अथवा

तेन सपादसप्ताध्यायीं प्रति त्रिपाद्यसिद्धा । त्रिपाद्यामपि पूर्वं प्रति परं शास्त्रमसिद्धम्–आलोच्यताम् ।

(ख) यत्रानेकविधमान्तर्यं तत्र स्थानत आन्तर्यं बलीयः— व्याख्यायताम् ।

अथवा

'आदेः परस्य', अनेकाल्शित्सर्वस्य' इति सूत्रद्वयं व्याख्येयम् ।